

VEGYI ANYAG HÍRLEVÉL

„Vegyszerezett világ – kampány a fenntartható vegyianyag használatért” KEOP-6.1.0/B-2009-0003

**Levegő Munkacsoport • 1075 Budapest, Károly körút 3/a. • telefon: (06-1) 411-0510,
e-mail: levego@levego.hu**

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Regionális Fejlesztési Alap
társfinanszírozásával valósult meg.

Befektetés a jövőbe

**ÚMFT infovonal:
06 40 638 638**

nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.gov.hu

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

VEGYI ANYAG HÍRLEVÉL

LEVEGŐ MUNKACSOPORT, 2009. JÚLIUS

MÉREG NÉLKÜL A SZÚNYOGOK ELLEN

A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosához fordult a Levegő Munkacsoport és a Tudatos Vásárlók Egyesülete, mert több településen az emberi szervezetre ártalmas, rákkeltő hatású, hormonokat károsító, az Európai Unióban már betiltott szerrel végeztek szúnyogirtást, veszélyeztetve ezzel az emberek egészségét.

VEGYSZERMARADÉK-VIZSGÁLATOK: HÉTSZERESEN A HATÁRÉRTÉK FELETT

A megengedett egészségügyi határérték hétszeresében talált a Levegő Munkacsoport lehetséges rákkeltő, hormonkárosító vegyszermaradékot import paprikában, valamint a határérték közel duplájában lehetséges rákkeltő, szaporodási képességeket károsító permetszert hazai eperben.

EGYEZTETÉS AZ UNIÓS NÖVÉNYVÉDELMI HELYZETRŐL

Június 29-30-án Budapesten tartották a Pesticide Action Network (PAN) kelet-közép-európai szervezetei éves munkaértekezletüket, melynek fő témája az új uniós növényvédelmi szabályozás volt.

ÚJABB VIZSGÁLATOK BIZONYÍTOTTÁK A FTALÁTOK KÁROS HATÁSAIT

A magzatokba jutó ftalátok mennyiségének növekedésével növekszik a túlzottan alacsony súllyal való születés esélye, valamint a hormonális hatások miatt viselkedési eltérések is jelentkezhetnek.

NÖVÉNYVÉDŐSZER-ÁLDOZATOK HÁLÓZATA

Civil szervezetek létrehozták Európa első hálózatát, melynek célja a növényvédőszer-használat miatt károsodott egészségű emberek megsegítése és a meglévő kockázatok csökkentése.

MÉREG NÉLKÜL A SZÚNYOGOK ELLEN

A jövő nemzedékek országgyűlési biztosához fordult a Levegő Munkacsoport és a Tudatos Vásárlók Egyesülete: nem tartják elfogadhatónak, hogy az ÁNTSZ lehetővé teszi, hogy országszerte árusíthassák az Európai Unió által tavaly a forgalomból kivont rovarirtó szereket. Ráadásul idén májusban és júniusban számos településen ilyen, a civil szervezetek és az amerikai hatóságok szerint valószínűleg rákkeltő szereket használtak fel a szúnyogirtások során.

Idén májusban és júniusban több hazai településen olyan szerrel végeztek, illetve terveztek végezni szúnyogirtást, amelyeket tavaly az Európai Unióban kivontak a forgalomból. A Levegő Munkacsoport rámutatott, hogy ez veszélyeztetheti az emberek egészségét. Ezen szerek hatóanyagai az amerikai hatóságok szerint rákkeltők lehetnek, ráadásul az egyik hatóanyagról ismert az emberi hormonrendszert károsító hatása. A civil szervezetek szerint már az uniós jogszabály által is korlátozott, kockázatos anyagok helyett az emberi szervezetre kevésbé kockázatos anyagokkal, módszerekkel kellene küzdenünk a szúnyogok ellen.

Az országszerte használt Reslin Premium olajban permetrin és esbiol (S-bioalletrin) található, melyet tavaly uniós szinten kivontak a forgalomból. A vonatkozó jogszabály szerint 2008. augusztus 22-től az EU területén ezek a szerek nem forgalmazhatóak. Az S-bioalletrin kivonása egyértelmű. Bár a permetrin is rákerült a kivonandó anyagok listájára, de a felülvizsgálandó szerek listájára is. Az ÁNTSZ (amelynek fő feladata a lakosság egészségének védelme) sajátos értelmezése szerint ezek a szerek a kiskereskedelemben a „szavatossági lejárat idejükig árusíthatók és felhasználhatók.” Ez a jogértelmezés teheti lehetővé, hogy közel egy évvel a rendelkezés után is országszerte árusíthatják a forgalomból kivont szereket a lakosságnak és a szúnyogirtást végző cégeknek egyaránt. A civil szervezetek szintén aggályosnak tartják, hogy a permetszerek kijuttatásához esetenként gázolajat használnak, amely bizonyítottan rákkeltő anyagot, benzolt is tartalmaz.

A Levegő Munkacsoport korábban többször is tiltakozott az említett szerek használata ellen. Az egyik hatóanyag, a permetrin, az Amerikai Környezetvédelmi Hivatal (EPA) szerint vélhetően emberi rákkeltő és károsíthatja a gyermekek immunrendszerét. A környezeti kockázatai miatt a permetrin 2000 óta az EU-ban tiltott mint növényvédő szer. Emellett az EU és egyéb szakmai szervek is hormonrendszert károsító (endokrin diszruptor) anyagként tartják számon. Az S-bioalletrin pedig emberen lehetséges rákkeltő hatású anyag. Ezeket az irtószereket az önkormányzatok tájékoztatása alapján többek között Dunaújvárosban, Lábatlanban, Pomázon, Szigetmonostoron és Sződligeten használták idén májusban és júniusban szúnyogirtásra.

A Levegő Munkacsoport és a Tudatos Vásárlók Egyesülete a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához fordult, mert nem tartják elfogadhatónak, hogy a hatóság lehetővé teszi: országszerte árusíthassák és részben ennek következményeként a közterületi szúnyogirtásban is felhasználhassák azokat a rovarirtó szereket, amelyeket az EU előírásai szerint tavaly nyár óta ki kell vonni a forgalomból, és amelyek több tudományos és hivatalos szerv szerint is egészségkárosítók.

Léteznek olyan korszerű és hatékony biológiai módszerek valamint vegyszerek, amelyekkel úgy lehet irtani a szúnyogokat, hogy az nem veszélyezteti az emberek egészségét.

A Levegő Munkacsoport szerint az elavult kockázatos vegyszerek helyett modern, hatékony biológiai módszerekkel a szúnyoglárvákat kellene gyéríteni. A kémiai módszereknél egyelőre drágább a legelterjedtebb biológiai módszer, amelynek során a *Bacillus thuringiensis* (Bti) nevű baktériumot juttatják a vizekbe, ahol a baktérium spórája által termelt toxin elpusztítja a csípőszúnyog-lárvákat. Azaz nem a kifejlett szúnyogokra zúdítunk idegmérgeket, hanem a lárvákat semmisítjük meg el még a szúnyog kiképzése előtt. Ha valamiért mégis vegyi szúnyogirtásra van szükség, ahhoz korsze-

rúbb, az emberi egészségre nem ártalmas vegyszereket kellene használni. Sok esetben a közterületi irtás helyett elegendő lenne személyi védekezés szúnyoghálóval vagy természetes szúnyogriasztó anyagokkal.

([Lélegzetnyi hírlevél](#))

VEGYSZERMARADÉK-VIZSGÁLATOK: HÉTSZERESEN A HATÁRÉRTÉK FELETT

A Levegő Munkacsoport a KEOP – 6.1.0/B-2009-0003. számú, „Vegyszerezett világ – kampány a fenntartható vegyianyag-használatért” című pályázat keretében hazai eperben és import paprikában keresett vegyszermaradékokat. Az ország mind a 7 régiójában, 3 áruházláncban, Tesco, Auchan és Plus áruházakban vettünk 17 eper-(szamóca) és 15 paprikamintát. A vizsgálatokat a Budapesti Corvinus Egyetem Élelmiszer tudományi Karának akkreditált Analitikai Laboratóriumában végeztettük. A szermaradék-vizsgálat 300 különböző vegyszerre terjedt ki.

A 15 paprikamintából 8-ban volt kimutatható vegyszermaradék. Egy miskolci Auchan áruházban a Marokkóból származó paprikában a dimethoate nevű rovarirtó szer koncentrációja közel hétszerese volt a megengedettnek. A dimethoate EPA C rákkeltő besorolású, azaz gyanúsítható azzal, hogy emberi rákkeltő anyag, továbbá ismert a szaporodási képességeket károsító hatása is. A dimethoate-ot és az egyik bomlástermékét is mint bizonyítottan hormonhatású anyagot tartja számon az EU, így az új jogszabályoknak megfelelően ezt a rovarirtó szert nagy valószínűséggel be fogják tiltani az Európai Unió területén.

A 17 vizsgált hazai epermintából csupán 4 nem tartalmazott vegyszermaradékot, a maradék 13-ban kimutatható volt vegyszermaradék. Öt mintában kétféle, további két mintában háromféle különböző vegyszermaradékot is találtunk. Egy székesfehérvári Tescóban vásárolt termékben a határérték közel kétszeresét érte el a thiophanate-methyl nevű növényvédő szer mennyisége. A thiophanate-methyl is lehetséges emberi rákkeltő, sőt több tudományos intézmény is szaporodási képességeket károsító anyagnak minősítette.

A Levegő Munkacsoport sürgeti a hazai élelmiszerforgalmazó láncokat: mindent tegyenek meg annak érdekében, hogy a ne forduljanak elő határérték felett szennyezett termékek az áruházukban. A Levegő Munkacsoport a méréseket megelőzően levélben kérte a hazai szupermarketeket, hogy német és holland mintára önként vállalják, hogy csak jóval a határértékek alatt tolerálnak vegyszermaradékokat a termékeikben. A Levegő Munkacsoport megkeresésére egyetlen üzletlánc sem válaszolt.

2008-ban az Európai Unió döntéshozói elfogadták a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelvet, mely előírja, hogy a tagállamoknak csökkenteni kell a vegyszerek használatát a mezőgazdaságban, és mérsékelni kell az ezzel összefüggő egészségügyi és környezeti károkat. A hazai zöld szervezetek az idei, XIX. Országos Találkozójukon azt kérték az illetékes minisztériumoktól, hogy az irányelv előírásainak és az Aarhusi Egyezmény követelményeinek megfelelően készülő nemzeti cselekvési tervbe vonják be a zöld szervezetek delegáltjait. A zöld szervezetek a hazai cselekvési tervben valós, jelentős és betartatott mennyiségi növényvédőszer-csökkentési célkitűzéseket és menetrendet szeretnének látni. A zöldek kérik, hogy a jogszabály szellemének megfelelően a tervekben a lehető legnagyobb mértékben érvényesítsék a környezeti és egészségügyi szempontokat. Elengedhetetlen emellett a növényvédelmi hatóságok megerősítése és a szermaradvány-mérések számának növelése.

A vizsgálatról készített szakvélemény [itt érhető el](#).

A vizsgált termékek adatai [itt érhetőek el](#).

(Levegő Munkacsoport)

EGYEZTETÉS AZ UNIÓS NÖVÉNYVÉDELMI HELYZETRŐL

Június 29-30-án Budapesten tartották a Pesticide Action Network (PAN) kelet-közép-európai szervezetei éves szemináriumukat, melynek fő témája az új uniós növényvédelmi szabályozás előírásainak és céljainak minél teljesebb körű megvalósítása az egyes tagállamokban. A PAN Germany és a Levegő Munkacsoport által szervezett rendezvény első napján az új uniós növényvédőszer-politikával kapcsolatos lehetőségeket beszélték meg a résztvevők.

A Humusz-házban megrendezésre kerülő előadásokon elsőként Simon Gergely ismertette az új uniós növényvédelmi szabályozás környezet- és egészségvédelmi szempontból lényeges elemeit. Ezt követően Henriette Christensen a PAN Europe munkatársa felvázolta, hogy milyen célokat kellene megfogalmaznia és eszközöket alkalmaznia egy ideális – a tagállamok számára kötelezően elkészítendő – nemzeti növényvédelmi akciótervnek. Az új szabályozással kapcsolatos hivatalos hazai álláspontot Tőkés Gábor az MgSzH munkatársa ismertette. A nap zárásaként Susanne Smolka a PAN Germany munkatársa és Valentina Lukova a bolgár Föld Barátai képviselője mutatta be hazájuk növényvédelmi akcióterveinek tervezett elemeit.

A második napon Pál János ismertette a Levegő Munkacsoport által készített növényvédőszer-maradék vizsgálatok eredményeit. Utolsó előadóként Daniel Lesinsky a CEPTA munkatársa mutatta be az integrált növénytermesztés szlovákiai támogatási rendszerét, mely több szempontból is javításra szorul.

A munkaértekezlet végén a kilenc országból érkezett résztvevők kötetlenül vitatták meg az új uniós szabályozás nyújtotta lehetőségeket és a környezet- és egészségvédelem érdekében szükséges lépéseket.

A rendezvény programja [itt érhető el](#).

(Levegő Munkacsoport)

ÚJABB VIZSGÁLATOK BIZONYÍTOTTÁK A FTALÁTOK KÁROS HATÁSAIT

Számos vizsgálat hívta fel a figyelmet a műanyagadalékként használt ftalátok egészségkárosító hatásaira (cukorbetegség, elhízás, terméketlenség). Két újabb vizsgálat a magzati kitettséget figyelembe véve értékelte a hatásokat.

Több, mint 200 shanghaii kínai kismama bevonásával végzett vizsgálatok szerint a magasabb ftalátterhelés károsan befolyásolja a magzatok fejlődését, és így növeli a túlzottan alacsony születési súly kialakulásának esélyét.

A számos tényezőt figyelembe vevő felmérés során nem találtak kapcsolatot az alacsony születési súly és az anya életkora, terhességi testtömegindexe, vitaminbevitel vagy társadalmi helyzete között. Azon anyák gyermekei között, akiknek a vérében magasabb volt a di-n-butil-ftalát (DBP) koncentrációja, magasabb volt a kis súllyal született csecsemők aránya. Míg a di-2-ethylhexil-ftalát (DEHP) magasabb koncentrációja a várható születési hossz csökkenését eredményezte.

300 amerikai kismama bevonásával végzett vizsgálatok szerint a kismamák vérének magasabb ftalát-koncentrációja esetén csökken a lánycsecsemők figyelme, míg a fiúknál kisebb mértékű figyelemlnövekedést tapasztaltak.

*(The Journal of Pediatrics Volume 155, Issue 1,
Pages 1-154/[Environmental Health News](#))*

NÖVÉNYVÉDŐSZER-ÁLDOZATOK HÁLÓZATA

A következő generációk jogait védő francia civil szervezet (MDRGF, Movement for the Rights and Respect of Future Generations) és a Egészség- és Környezetvédelmi Szövetség (HEAL, Health and Environment Alliance) létrehozta Európa első olyan hálózatát, melynek célja a növényvédőszer-használat miatt egészségkárosodást szenvedett emberek segítése.

Aurèle Clémencin az MDRGF és a HEAL francia kampányvezetője elmondta, hogy az érintetteknek szeretnének segíteni a kockázatok megismertetésével, a kibocsátások csökkentésének és a legkárosabb vegyületek helyettesítésének elérésével.

A növényvédő szerek áldozatainak saját francia nyelvű honlapot is kialakítottak, ahol az érintettek megoszthatják tapasztalataikat (www.victim-pesticides.org).

A létrehozók sajtóanyaga szerint az egyik leggyakrabban a permetszerhasználatra visszavezethető krónikus megbetegedés a Parkinson-kór, melynek kialakulási esélye 75 százalékkal nő, ha a lakóhely 500 méteres körzetében rendszeresen manebbel, vagy paraquattal végeznek permetezést.

A gyermekek és a fiatalok az átlagnál nagyobb egészségügyi kockázatnak vannak kitéve. Angol vizsgálatok szerint azon gyerekeknek, akiknek az édesanyja szennyezett terület közelében élt 2–4-szer gyakrabban alakul ki daganatos megbetegedése 16 éves koráig. Francia vizsgálatok szerint a háztartási rovarölő szerek használata szintén növeli a leukémia kialakulásának esélyét a gyermekek között.

A hálózatot létrehozó szövetségek szeretnék elérni, hogy a francia hatóságok egy, a lakosság egészségét hatékonyan védő nemzeti akciótervet készítsenek a növényvédő szerek egészségkárosító hatásainak csökkentése érdekében. A tervek elkészítése minden tagállam számára kötelező az EU új növényvédőszer-szabályozásának köszönhetően.

A Pesticid Action Network angol csoportja telefonos tájékoztató szolgálatot hozott létre a növényvédő szerek hatásainak kitett emberek számára, és több információs füzetet készített a káros egészségügyi hatásokról (www.pan-uk.org/Projects/Exposure).

(Az MDRGF és a HEAL sajtóközleménye)

Kérjük, hogy a hírlevéllel kapcsolatos észrevételeit, illetve le- és feliratkozási szándékát a reach@levego.hu e-mail címen jelezze!

A vegyi anyag hírlevelet összeállította: Pál János

Készült a Levegő Munkacsoport vegyi anyag kampánya keretében, melyet az NFÜ támogatott a KEOP – 6.1.0/B – 2009 – 0003 számú pályázattal.

Pál János, Simon Gergely

ÚMFT infonál:
06 40 638 638

nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.hu